

Spis treści

Wstęp	9
Francja i Polska – centrum i peryferie podróżowania ok. 1800 r.....	9
Podróże między dyscyplinami – stan badań	21
Przestrzeń czasowa, metoda i pojęcia	30
Źródła.....	39
Struktura pracy	40
Rozdział I. Podróżowanie – podmioty i praktyka	45
1. Pasażerowie – literacka elita	45
Pochodzenie społeczne i profesja	45
Pochodzenie geograficzne i wyznaniowe	56
2. Motywy i koniunktury podróżowania	62
Typologia podróżowania.....	63
Francja – cel podróży między edukacją a turystyką	67
Polska – kraj tranzytowy między karierą zawodową a rodziną	73
Polityczna podróż edukacyjna	76
Koniunktury pisania i podróżowania	79
3. Wiedza, recepcja i opinia publiczna	92
Lektury, wiedza wstępna i oczekiwania	94
Relacje podróżnicze i ich publiczny aspekt ok. 1800 r.	110
Czytelnik	119
4. Praktyka podróżowania	124
Drogi i szlaki	125
Oberżyści i goście	136
Języki i kontakty	145

Rozdział II. Przestrzenie podróżywania.....	164
1. Geografia i normatywność.....	165
Geografia Europy: Północ – Południe, Wschód – Zachód.....	168
Polska – tradycja Północy.....	171
Francja – mieszkańcy Północy podróżują na Południe	175
Nowe normy, nowe geografie – z Północy na Wschód	179
2. Granice – wynalazek, przemiana i historyczność....	186
Na „granicy ojczyzny” – 1820 r. nad Renem.....	187
Formy granicy i ich postrzeganie.....	190
Gdzie zaczyna się „właściwa Francja”? Przestrzenie graniczne i regiony.....	193
Otwarta przestrzeń i etnologia drugiej strony.....	204
Wyodrębnienie narodu – historia, terytorium i pamięć.....	212
3. Przestrzenie pośrednie – prowincja i społeczność wiejska.....	221
Przyglądanie się ziemi – o funkcjonalnym postrzeganiu przyrody.....	222
„Nędzne baraki” – zacofanie widziane oczami mieszkańca.....	229
„Żebracy na łonie natury” – obrazy francuskiej prowincji.....	232
„Idylliczny urok pasterzy” – prowincja francuska między biedą a sielankowym krajobrazem.....	239
„Smutne pustynie” – Polska, kraj bez krajobrazu....	245
Od statystyki do narodowego terytorium.....	248
4. Centrum i przestrzeń zurbanizowana.....	257
„Mieszkania nędzy” – ponure prowincje między Wisłą i Garonną.....	262
Kraków – miniona sława.....	280
Lwów i Lyon – wzory kultury miejskiej.....	292
Paryż i Warszawa – metropolie między transferem kulturalnym a pustkowiem.....	302
Rozdział III. Od społeczeństwa stanowego do narodu....	309
1. Dwory między absolutyzmem a reformą.....	310
Ostatni monarchowie i dworska społeczność – Wersal od zewnątrz.....	311

Ostatni monarchowie i dworska społeczność – Warszawa od środka	322
2. Rewolucja a naród – drogi do modernizmu politycznego	329
Francja w 1791 r. – krótka droga od „bohaterów spartańskich” do „barbarzyńców”	331
Polska w 1791 r. – pokojowa „rewolucja” odgórna a „konstytucja anarchii”	342
Francja w 1830 r. – w poszukiwaniu politycznego modernizmu	351
Polska w 1830 r. – za wolność waszą i naszą!	358
3. Narody i ich charakterzy	366
Polacy – o „polskiej gospodarce”, „bigoterii” i „szlachetnych Sarmatach”	368
Francuzi – „odrażający brak czystości”, „frywolność” i „lekkomyślność”	380
„Bohaterstwo”, „umiłowanie wolności” i „barbarzyńcy”	391
„Złodziejscy Polacy”. Od sąsiedztwa do narodowej mniejszości i kolonii	396
My, rozsądny naród – co łączy innych	402
Rozważania końcowe	407
Podróżujące elity, wykształceni autorzy	407
W poszukiwaniu Europy Wschodniej – od geografii kulturalnej do politycznej	411
W poszukiwaniu Francji i Polski – od paradygmatu regionalnego do narodowego	417
Sąsiedzi między obrazem obcego społeczeństwa i narodowym obrazem wroga	421
Podobieństwa mimo nieporównywalności	430
Aneks. Wykaz podróżników	435
Bibliografia	455
Indeks osobowy	499
Indeks geograficzny	506